

SUMMARY

Prikhodko A. Socio-cultural regulatives of the means of family upbringing of different sex children: a debt of traditions or the pledge of the successive of generations?

The article is devoted to the analysis of some of the means that are typical to the traditional family upbringing of the children in Ukrainian peasant family of the XIXth – the beginning of the XX century. The special significance is paid to theory and methodology of gender researches, by which the means (ethnopedagogics ideals, work, folklore, children's games and toys) of family upbringing of children of different sex were described by the author. As a unit of the analysis the author has chosen such representation of gender stereotypes in the content and organization filling of the means of family upbringing of the children in Ukrainian peasant family of the XIXth – the beginning of the XX century.

It should be stressed that under the content filling the author understands a reflection in such means 1) stereotypes of masculinity-femininity; 2) stereotypes of the holding of family roles by boys and girls in accordance with their biological sex; 3) stereotypes of the labor assignment between different sex children and differences in their economic-productive activities. The author thinks that the organization filling is a conformity traditional means of family education to means of the constructing gender roles of children by their parents. Among them the author describes a manipulation as a programming and controlling behavior of children, which is considered usual for men or women; a verbal appeal (an approval of specific children behaviors by parents if it meets their sex, or critical remarks in the case of their non-compliance); a demonstration activities (an encouragement of the children to imitate adult behavior in accordance with their sex: «girls as mothers, boys as fathers»).

The author comes to the conclusion that notions and differences between boys and girls had been a historical and socio-cultural construct; the process of the acquiring of the social role of children and their activities depends on their sex. According to the author the availability of sex-role standards of the family upbringing process in some way determined the hierarchical distribution of economic and social resources in a society, depending on traditionally «male» and «female». It is found out that differentiated choice of the education means by the parents and their uneven filling considering the sex of the children led to concretizing and deepening common in peasant society and Ukrainian culture in general, the perceptions of social roles, norms of behaviour and activities of individuals of different sexes on the level of boys' and girls' consciousness.

Key words: family upbringing, socio-cultural regulatives, traditional means of upbringing, gender approach, gender analysis, children of different sex.

УДК [342.7-053.2:004.738.5]:37.013.42

Олена Черних

Луганський національний університет імені Т. Шевченка

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТТЯ «ПРАВА ЛЮДИНИ В ІНТЕРНЕТІ»

У даній статті досліджено формування поняття «права людини онлайн» у документах міжнародних організації, працях закордонних та вітчизняних науковців. Зазначено, що поняття «права людини» зазнали впливу Інтернету та можуть реалізовуватися й порушуватися онлайн. Звертається увага на те, що поняттю прав дітей в Інтернеті приділяється особлива увага та визнано, що дана тема тісно пов'язана з безпечною поведінкою дітей в Інтернеті. У статті наводяться приклади національних та міжнародних механізмів захисту прав, що порушені в

Інтернеті. Автор доходить висновку, що саме соціальний педагог у межах соціально-правового виховання дитини може висвітлювати тему прав людини в Інтернеті.

Ключові слова: права людини в Інтернеті, права дитини, механізми захисту прав людини в Інтернеті.

Постановка проблеми. Інтернет щодня заповнює та змінює всі сфери життя людини – від міжособистісних стосунків і щоденних господарських справ до навчання й участі в управлінні країною. За даними Міжнародного союзу електров'язку, у 2000 році налічувалося 400 млн. Інтернет-користувачів, а наприкінці 2015 року – 3,2 млрд., 2 млрд. з яких – мешканці країн, що розвиваються. Поняття «права людини» у звичному для суспільства значенні зазнали й продовжують зазнавати впливу Інтернету як віртуального середовища, у якому можуть реалізуватися й порушуватися права і свободи людини.

Ураховуючи збільшення кількості дітей та молоді, які проводять значний час в Інтернеті, та визнаючи Інтернет впливовим фактором соціалізації сучасної дитини, ми вбачаємо важливу роль соціального педагога у просуванні ідеї прав людини в онлайн середовищі серед дітей, батьків і педагогів.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукової літератури показує, що одним із перших українських науковців, хто розкриває зв'язок прав людини та Інтернету, став юрист А. Пазюк [8; 9]; права дитини в цифрову епоху досліджують С. Лівінгстон, М. Булгер [11; 15]; захист прав дитини як соціально-педагогічну проблему розглядають Н. Агаркова [1], В. Гуріч [2], І. Ковчина [3].

Метою статті є дослідження формування поняття «права людини онлайн».

Методи дослідження: аналіз і синтез, систематизація, порівняння, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Основними міжнародними документами, які гарантують права людини, є Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Хартія основних прав Європейського Союзу, Європейська конвенція про захист прав людини, Конвенція ООН про права дитини.

Задля просування ідеї прав людини в Інтернеті міжнародними організаціями розробляються та впроваджуються низка рекомендацій, конвенцій, керівництв тощо. Питання прав людини в Інтернеті розглядаються в документах ООН, ЮНІСЕФ, Ради Європи, Європейської комісії та інших міжнародних організацій. Держави змінюють національне законодавство задля реалізації прав людини в Інтернеті та посилення механізмів їх захисту.

Зі стрімким розвитком технологій дуже складно визначити час, коли

саме поняття «права людини» вперше застосувалося до Інтернет-середовища. Ми виділяємо лише деякі, на наш погляд, значимі події для розвитку поняття «права людини онлайн».

Так, ідея застосування поняття прав людини до управління Інтернетом з'явилась у другій фазі Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева, Швейцарія, 2003) і отримала широке схвалення на Туніській зустрічі на вищому рівні в 2005 році [18]. На III Форумі з управління Інтернетом у 2008 році (Хайдарабад, Індія) учасники сформулювали, що розвиток прав людини і принципи для розвитку Інтернету тісно пов'язані: принципи повинні забезпечувати онлайн середовище, яке підтримує права людини. Тоді ж була створена Динамічна коаліція Інтернет прав та принципів. Протягом 2009 та 2010 року Коаліція працювала над першою версією Хартії прав людини і принципів в Інтернеті, яка була оприлюднена у 2011 році. Хартія інтерпретує та пояснює універсальні права людини в новому контексті – в Інтернеті. Зазначимо, що процес розробки Хартії триває і кожен зацікавлений може взяти участь у її доопрацюванні [18].

Коаліція визначає 10 загальних принципів, серед яких «Принцип загальності та рівності»: всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах, які повинні дотримуватися, захищатися і реалізуватися в онлайн-середовищі. «Принцип права та соціальної справедливості» проголошує Інтернет простором для заохочення, захисту і здійснення прав людини та покращення соціальної справедливості. Кожна людина зобов'язана поважати права інших в онлайн-середовищі. Хартія заснована на існуючих правах людини, тому більшість обов'язків покладається на державу. Але, разом із тим, зростає розуміння того, що приватний сектор також зобов'язаний дотримуватися прав людини. Це підкреслюється в Керівних принципах ООН підприємницької діяльності в аспекті прав людини (2011).

Ураховуючи те, що Інтернет здебільшого є продуктом приватних компаній, ми дотримуємося тієї думки, що реалізація та порушення прав людини в Інтернеті має трьохсторонній характер: людина-приватна компанія (провайдер Інтернет-послуг чи Інтернет-доступу тощо) – держава.

На 21 сесії ООН у 2012 році спеціальний доповідач з питань заохочення і захисту права на свободу думок та їх вільне вираження Франк Ла Рю підкреслив, що немає необхідності вводити нові правозахисні стандарти для Інтернету, оскільки принципи і доктрини в області прав людини застосовуються як у режимі оффлайн, так і в режимі онлайн. Значну увагу просуванню ідей реалізації, поваги та захисту прав і основних свобод людини в Інтернеті приділяє Рада Європи, членом якої Україна є з 1995 року.

У 2011 році Комітет міністрів Ради Європи в Декларації про принципи управління Інтернетом підкреслив своє бачення Інтернету, орієнтованого на людину й побудованого на засадах поваги до прав

людини. У 2012 році Комітет Міністрів Ради Європи створив Комітет експертів із прав Інтернет-користувачів (MSI-DUI), завданням якого стало «не створення нових прав людини, а дослідження можливості застосування вже існуючих прав до Інтернету». У 2014 році Комітет Міністрів Ради Європи приймає Рекомендацію CM / Rec (2014) 6 та зазначає, що держави-члени зобов'язані забезпечити для всіх права людини та основні свободи, закріплені в Європейській конвенції про захист прав людини. Це зобов'язання також діє в контексті використання Інтернету. У Рекомендації підкреслюється, що існуючі права людини та основні свободи рівною мірою відносяться як до оффлайн, так і до онлайн. Ніхто не повинен бути об'єктом незаконного втручання в здійснення їх прав людини та основних свобод при роботі в Інтернеті.

У тому самому 2014 році Рада Європи представляє Керівництво з прав людини для Інтернет-користувачів (далі – Керівництво) [4], де йдеться про те, що означають права і свободи на практиці в контексті Інтернету, як вони можуть бути реалізовані і як можуть бути захищені кожною людиною. Дане Керівництво засноване на Європейській конвенції з прав людини, інших конвенціях Ради Європи та інструментах, які розкривають різні аспекти захисту прав людини.

Слід зазначити, що поняттю прав дітей в онлайн-овому середовищі традиційно приділяється особлива увага як з боку міжнародних та державних організацій, приватних компаній, так і з боку науковців. У Рекомендаціях для розвитку дослідницької стратегії ЮНІСЕФ «Права дітей у цифрову еру» (2013) зазначається, що ЮНІСЕФ має можливість стати світовим лідером у захисті дитини онлайн. Зокрема, це підкреслюється тим, що уряди країн вже стикаються з питання застосування Конвенції ООН прав дитини до онлайн середовища та сподіваються отримати роз'яснення щодо цього від ЮНІСЕФ [11].

Рада Європи в Керівництві з прав людини для Інтернет-користувачів [4] також наголошує, що діти та молодь мають право на особливий захист і допомогу при роботі в Інтернеті. Вони мають право на освіту, щоб захистити себе від Інтернет-загроз, та вони повинні бути під особливим захистом від перешкод для свого фізичного, психічного й морального благополуччя, у тому числі, від сексуальної експлуатації та наруги в Інтернеті й інших форм кіберзлочинності

Дану позицію ми знаходимо і в роботі англійської дослідниці С. Лівінгстон [15]. Підкреслюючи, що один із трьох користувачів Інтернету є дитиною, вона наголошує, що дитячі організації, представники організацій з управління Інтернетом, приватного сектору, регулювальні органи мають опікуватись як вирішенням проблеми захисту дітей в онлайн-овому просторі, так і тим, що права дітей потребують такої самої реалізації онлайн, як і оффлайн. Діти мають бути визнані й залучені до управління Інтернетом як

значима зацікавлена сторона [15].

Аналізуючи права дитини в онлайн-овому середовищі, С. Лівінгстон розглядає їх крізь призму ризиків і можливостей. С. Лівінгстон зазначає, що ризики та можливості позитивно й негативно впливають на благополуччя дитини, а звідти – і на її права [11, 12]. Ми вважаємо влучною для врахування в роботі соціального педагога думку Джона Карра, який зазначає, що «діти, які є вразливими оффлайн, є вразливими й онлайн» [11, 22].

Тема прав дітей в Інтернеті в дослідженнях різноманітних організацій та науковців тісно пов'язана з поняттями безпечної поведінки в Інтернеті.

Так, у 2012 році Європейська комісія опублікувала Європейську стратегію для кращого Інтернету для дітей, щоб надати дітям цифрові навички й інструменти, розкрити потенціал Інтернету для інтерактивного, творчого та освітнього змісту. Ключовими складовими програми Європейської комісії «Кращий Інтернет для дітей» є мережа Центрів безпечного Інтернету та гарячих ліній INHOPE. Глобальний День безпечного Інтернету і Безпечний Інтернет Форум є основними щорічними заходами, пов'язаними з програмою. Зазначимо, що Україна також щорічно долучається до святкування Дня безпечного Інтернету у другий вівторок лютого.

Ураховуючи особливість існування прав людини саме в Інтернеті, одними з ключових акторів у процесі забезпечення реалізації прав людини в онлайн-овому середовищі виступають організації, що безпосередньо надають послуги доступу до Інтернету чи в Інтернеті. Підтвердження нашої думки ми частково знаходимо у «Звіті щодо ризиків, з якими стикаються діти онлайн та політики щодо їх захисту», де зазначається, що «всі зацікавлені сторони розділяють відповідальність за захист дітей в Інтернеті» [17, 54].

У 2008 році Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) ініціював створення Ініціативи захисту дітей онлайн (англ. Child online protection), до якої долучилися представники організацій усіх секторів зі всього світу. У 2014 році Міжнародний союз електрозв'язку і Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ) спільно з партнерами розробили Керівництво щодо захисту дитини в онлайн-овому середовищі для ІКТ індустрії. Зазначається, що компанії несуть відповідальність за дотримання й підтримку прав дітей [14]. Також Міжнародний союз електрозв'язку розробив та представив ще 3 окремих керівництва: для дітей, для батьків та опікунів, політиків [12]. Важливо, що дані керівництва враховують вікові особливості дітей і ступінь їх досвіду й активності в мережі Інтернет.

У 2015 році в Україні Міжнародним союзом електрозв'язку та Одеською національною академією зв'язку ім. А. С. Попова створено мультимедійний навчальний дистанційний курс безпечного користування ресурсами мережі Інтернет для дітей, батьків та вчителів [5].

Також в Україні Коаліція за безпеку дітей в Інтернеті створила сайт

«Он-ляндія», який містить матеріали для дітей, батьків і вчителів (інтерактивні сценарії, короткі тести, готові плани уроків) про основні небезпеки в Інтернеті [7].

Незважаючи на те, що іноді онлайн середовище вважається віртуальним, кожна людина, чиї права чи свободи порушуються в Інтернеті, має право на ефективний засіб правового захисту як на національному, так і на міжнародному рівнях. Крім звернень користувачів безпосередньо до власників сайтів чи провайдерів, існує судова практика захисту прав людини, що порушені онлайн. Так, Європейський суд із прав людини дедалі більше розглядає справ, пов'язаних із порушеннями прав людини в Інтернеті. Наприклад, у справі К. У. проти Фінляндії невідома особа розмістила рекламну інформацію на сайті знайомств від імені неповнолітнього К. У. без його відома. Реклама наголошувала, що він шукає інтимних стосунків із хлопцем його віку або доросліше. Суд постановив, що в цьому випадку мало місце порушення Статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного та сімейного життя) і зазначив, що розміщення рекламної інформації було кримінальним актом, який зробив неповнолітнього об'єктом домагань із боку педофілів [13].

Суд Європейського союзу розглянув справу іспанського громадянина Маріо Костех Гонсалеса проти корпорації Google, у якій Гонсалес звертався з проханням видалити всі посилання на його ім'я з пошукової системи Google [16]. Суд зобов'язав Google видалити всі посилання, що містять ім'я Гонсалеса. Суд зазначив, що дана справа не є універсальною і в кожному конкретному випадку має виносити нове рішення задля запобігання протиріччя з фундаментальними правами людини як свобода слова, наприклад. Але важливим є той факт, що й сьогодні на сайті Google можна заповнити форму про видалення небажаної персональної інформації з пошукової системи.

Світовий інтерес до просування теми прав людини в Інтернеті знайшов своє відображення і в Україні. З 2010 року в країні щороку проводиться Форум з управління Інтернетом. Так, якщо одна з тем для обговорення у 2012 році лише частково розкривала поняття прав людини в Інтернеті та мала назву «Механізми захисту свободи слова та недоторканості особистого життя в мережі Інтернет», то у 2015 році під час 6 Українського форуму з управління Інтернетом вже була окрема панельна дискусія за темою «Інтернет і права людини, захист прав інтернет-користувачів».

Важливою подією для впровадження національних механізмів реалізації прав і свобод Інтернет-користувачів став аналіз чинного законодавства групою українських юристів на чолі з А. Пазюком [9] у 2015 році. Окрема рекомендація стосується необхідності включення до навчальних програм загальноосвітніх закладів основ безпечного користування Інтернетом та ознайомлення з правами Інтернет-

користувачів.

Досвід судових рішень, пов'язаних із правами Інтернет-користувачів, та спроби притягнення винних осіб до цивільної, адміністративної чи кримінальної відповідальності, також є в Україні. Переважна більшість справ зачіпають питання честі, гідності та ділової репутації, і відповідно спрямовані на захист немайнових прав осіб. Так, наприклад, розміщення обвинувачуваним відеороликів порнографічного змісту на своїй сторінці в соціальній мережі у 2012 році одним із міських українських судів було кваліфіковано як розповсюдження відеопродукції порнографічного характеру, тобто як злочин, передбачений статтею 301 Кримінального кодексу України. [9, 103–123].

Аналізуючи документи міжнародних організацій, дослідження науковців, ми можемо визначити, що процес визнання прав людини онлайн на всіх рівнях триває. Але, визнаючи першочерговість поняття права людини в цій темі та враховуючи значний «цифровий стаж» дітей та молоді, саме соціальний педагог у межах всебічного соціально-правового виховання дитини та забезпечення критичного розвитку особистості може стати провідником до розуміння того, як права людини можуть реалізовуватися чи порушуватися в онлайн-середовищі та які механізми їх захисту існують [3].

Виходячи з цього, нам здається доречним використання в роботі соціального педагога в навчальному закладі двох ресурсів, що розроблені у 2015 році за сприяння спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні» та засновані на принципах неформальної освіти.

По-перше, це методичний посібник «Освіта в сфері прав людини в Інтернеті» [6], що створений на основі Керівництва з прав людини для Інтернет-користувачів та складається з теоретичної частини та 5 тренінгових вправ для роботи з групою (батьків, учителів, дітей). Інформація подана у формі, яка може сприяти більш доступному викладанню матеріалу дітям та молоді. Також у посібнику подано короткий опис інших методичних ресурсів із питань прав людини, інформацію про загальноєвропейську кампанію «Проти мови ворожнечі онлайн». По-друге, це онлайн-курс «Права людини та Інтернет» [4], який передбачає ознайомлення Інтернет-користувачів із їх правами в онлайн-середовищі, а також презентацію механізмів та засобів захисту таких прав.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, вивчення міжнародних документів і розгляд теоретичних положень про права людини в Інтернеті дозволили зробити такі *висновки*.

1. Поняття «права людини» у звичному для суспільства значенні зазнали й продовжують зазнавати впливу Інтернету. Задля просування ідеї прав людини в Інтернеті міжнародними організаціями розробляються й

упроваджуються низка рекомендацій, конвенцій, керівництв тощо.

2. Міжнародні організації визнають, що принципи і доктрини в області прав людини застосовуються як у режимі оффлайн, так і в режимі онлайн. Ніхто не повинен бути об'єктом незаконного втручання у здійснення їх прав людини та основних свобод при роботі в Інтернеті.

3. Науковці зазначають, що необхідна спільна розробка механізмів для реалізації прав дітей в Інтернеті представниками організацій із управління Інтернетом та дитячих організацій.

4. Тема прав дітей в Інтернеті в документах, дослідженнях всіх рівнів тісно пов'язана з поняттями безпечної поведінки в Інтернеті.

5. Кожна людина, чиї права чи свободи порушуються в Інтернеті, має право на ефективний засіб правового захисту як на національному, так і на міжнародному рівнях.

6. Соціальний педагог може стати провідником до розуміння того, як права людини можуть реалізовуватися чи порушуватися в онлайн-овому середовищі та які існують механізми їх захисту.

Подальший науковий пошук означеної проблеми потребує розробки соціально-педагогічної технології формування безпечної поведінки дітей в Інтернеті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агаркова Н. І. Педагогічні умови забезпечення соціально-правового захисту старшокласників : автореф. дисерт. ... кандидата пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Н. І. Агаркова. – Київ, 2003. – 20 с.

2. Гуріч В. О. Організаційно-методичні умови діяльності соціальних педагогів із забезпечення прав дитини : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / В. О. Гуріч ; Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2011. – 20 с.

3. Ковчина І. М. Підготовка соціальних педагогів до соціально-правової роботи / І. М. Ковчина – К. : Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2007. – 373 с.

4. Курс «Права людини та Інтернет» [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : <http://hr-online.org.ua/ua/kursi/>

5. Мультимедійний учебный дистанционный курс безопасного пользования ресурсами сети Интернет [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : <https://onlinesafety.info/#/home>

6. Мурашкевич О. А. Освіта в сфері прав людини в Інтернеті : методичний посібник / О. А. Мурашкевич, О. О. Черних. – К. : ВАІТЕ, 2015. – 70 с.

7. Он-ляндія – інтерактивний курс з інтернет-безпеки [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : <http://disted.edu.vn.ua/media/bp/html/etusivu.htm> .

8. Пазюк А. В. Права людини та Інтернет / А. В. Пазюк. – К. : Прайвесі Юкрейн, 2002. – 151 с.

9. Правові засоби захисту та відновлення прав користувачів Інтернету в Україні в контексті застосування Посібника Ради Європи з прав людини для інтернет-користувачів / [Кирилюк О. В., Кориневич А. О., Куковський В. В. и др.] ; за ред. А. В. Пазюка. – К. : ФОП Клименко, 2015. – 128 с. – С. 103–123.

10. Удаление информации из Google [Електронний Ресурс]. – Режим доступу :

- <https://support.google.com/websearch/troubleshooter/3111061>
11. A Global Agenda for Children's Rights in the Digital Age [Електронний Ресурс] / Sonia Livingstone, John Carr and Jasmina Byrne. – Режим доступу : <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/lse%20olol%20final3.pdf>
  12. COP Guidelines [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : <http://www.itu.int/en/cop/Pages/guidelines.aspx>.
  13. Factsheet – New technologies of The European Court of Human Right [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/FS_New_technologies_ENG.pdf
  14. Guidelines for Industry on Child Online Protection [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unicef.org/csr/COPguidelines.htm>
  15. Livingstone S. One in three : internet governance and children's rights / Sonia Livingstone, John Carr, Jasmina Byrne [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : https://www.cigionline.org/sites/default/files/no22_2.pdf
  16. Press release No 70/14 of the Court of Justice of the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-05/cp140070en.pdf>
  17. Recommendation of the OECD Council report on risks faced by children online and policies to protect them [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/sti/ieconomy/childrenonline_with_cover.pdf с. 54
  18. The Charter of Human Rights and Principles for the Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://internetrightsandprinciples.org/site/one-in-three-internet-governance-and-childrensrights/>

РЕЗЮМЕ

Черных Е. Социально-педагогическое измерение понятия «права человека в Интернете».

В данной статье исследовано формирование понятия «права человека онлайн» в документах международных организаций, трудах зарубежных и отечественных ученых. Указано, что понятие «права человека» подверглось влиянию Интернета и может реализовываться и нарушаться онлайн. Обращается внимание на то, что понятию прав детей в Интернете уделяется особое внимание и определено, что данная тема тесно связана с безопасным поведением детей в Интернете. В статье приводятся примеры национальных и международных механизмов защиты прав, нарушенных в Интернете. Автор приходит к выводу, что именно социальный педагог в рамках социально-правового воспитания ребенка может освещать тему прав человека в Интернете.

Ключевые слова: права человека в Интернете, права ребенка, механизмы защиты прав человека в Интернете.

SUMMARY

Chernykh OI. Social-pedagogical dimension of the “human rights on the Internet” concept.

In the article the development of concept “human rights online” has been analyzed. The author reviewed the documents of the international organizations, foreign and national scientific researches. Analyzing speeches, guidelines, theses, policy papers the author underlines that the concept of “human rights online” discussed more often as on international as on national level. The Charter of Human Rights and Principles for the Internet, Recommendation of the OECD Council report on risks faced by children online and

policies to protect them, Guidelines for Industry on Child Online Protection and other guidelines of ITU have been discovered in the article.

One of the leading documents for member states of the Council of Europe is Guide to human rights for internet users. The guide provides information on rights and freedoms meaning in the context of the Internet, on how they can be relied and acted upon, as well as how access remedies. It is an evolving document and it is opened to periodic updating.

Children's rights on the Internet received special attention and recognition by different organizations and researchers according to this article. Also the author emphasizes on the fact that this issue is closely linked to the children's safe behavior online.

This article provides examples of the national and international protection mechanisms for the human rights violated in the Internet. The cases of Court of Justice of the European Union, European Court of Human Rights were described. Examples of Ukrainian law and justice also are given in the article.

The author concludes that social pedagogues may cover the topic of human rights in the Internet within the social and legal education of children. First of all social pedagogue can use at list two resources running educational activities for children: online course on human rights online and the manual "Human rights in the internet" which have been elaborated within the project supported by the Joint Programme of the European Union and the Council of Europe "Strengthening the Information Society in Ukraine". These are educational tools which are based on the "Guide to human rights for internet users" (Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe).

Key words: *human rights online, children's rights, protection mechanisms of human rights online.*

УДК 378.147

Ольга Шевченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

Карстен Грунвальдт

Німецька Служба Академічних Обмінів

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Метою статті є розгляд шляхів інтеграції в навчальний процес форм роботи, спрямованих на формування у студентів соціоемоційних умінь та навичок; аналіз способів оцінювання результатів подібної навчальної роботи. На прикладі вищих шкіл Німеччини та України розглядаються конкретні заходи, які забезпечують розвиток умінь креативно й ефективно діяти в складних ситуаціях, постійно вдосконалювати особисті якості, необхідні для успішного працевлаштування. У результаті дослідження зроблено висновки про те, що можливо й доцільно внести до робочих програм вищих навчальних закладів України предмет «Соціальна комунікація». Перспективним вважається також вивчення в подальшому однієї із соціальних компетенцій – здатності до подолання конфліктів.

Ключові слова: *соціоемоційні вміння та навички, соціальна компетентність, соціальні служби, студентські служби, кураторська робота, Болонья, Темпус.*

Постановка проблеми. У сучасному світі передових технологій, коли численні групи людей змушені співіснувати на обмежених територіях, неабиякої важливості набуває здатність адекватно аналізувати різні